

ЗАТВЕРДЖУЮ:

**Директор Центру дитячої та
юнацької творчості**

_____ **Олег ЗАБЄЛІН**

ПОЛОЖЕННЯ
про запобігання та протидію
булінгу, мобінгу, кібербулінгу, харасменту
в позашкільному навчальному закладі
«Центр дитячої та юнацької творчості м. Черкаси»

1. Загальні положення

1.1. Положення про запобігання та протидію булінгу, мобінгу, кібербулінгу, харасменту в позашкільному навчальному закладі «Центр дитячої та юнацької творчості м. Черкаси» (далі – Положення) розроблене відповідно до Декларації ООН про права людини, Конвенції ООН про права дитини, Конвенції ООН про боротьбу з дискримінацією в галузі освіти, Конституції України, законів України «Про позашкільну освіту», «Про освіту», «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії», «Про охорону дитинства», «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню)», Статуту ЦДЮТ.

2. Мета

2.1. Метою Положення є запобігання та протидія випадкам булінгу, мобінгу, кібербулінгу, харасменту серед здобувачів освіти та працівників Центру дитячої та юнацької творчості м. Черкаси (далі – ЦДЮТ).

3. Принципи запобігання та протидії булінгу, мобінгу, кібербулінгу, харасменту

3.1. Офіційне розслідування, висвітлення та розголос факту, що порушує ст.173 п.4 Кодексу України про адміністративні порушення.

3.2. Дотримання установчих документів, Правил внутрішнього розпорядку ЦДЮТ.

3.3. Взаємоповага, гуманність, справедливість, правдивість, толерантність, милосердя, доброчесність, що регулюють діяльність, поведінку людей, їхню взаємодію та спілкування.

3.4. Утвердження поваги до суспільної моралі та загальнолюдських цінностей.

3.5. Дотримання норм етикету – ввічливості, тактовності, коректності, вихованості.

3.6. Упровадження морально-етичних принципів запобігання та протидії випадкам булінгу, мобінгу, кібербулінгу, харасменту серед здобувачів освіти та працівників ЦДЮТ сприяє розбудові демократичного правового суспільства в Україні, спрямуванню освіти в закладі до світових та європейських стандартів.

4. Учасники процесу запобігання та протидії булінгу, мобінгу, кібербулінгу, харасменту

4.1. Директор ЦДЮТ

- затверджує та оприлюднює план заходів, спрямованих на запобігання та протидію булінгу, мобінгу, кібербулінгу, харасменту в закладі;

- сприяє виконанню заходів з надання соціальних та психолого-педагогічних послуг здобувачам позашкільної освіти, які зазнали шкоди від булінгу, мобінгу, кібербулінгу, харасменту або стали його свідками;

- співпрацює з підрозділами Національної поліції України, Кіберполіції щодо випадків булінгу, мобінгу, кібербулінгу, харасменту в ЦДЮТ;

- сприяє створенню безпечного освітнього середовища в ЦДЮТ.

4.2. Заступник директора з навчально-виховної роботи:

- Забезпечує виконання заходів з надання соціальних та психолого-педагогічних послуг здобувачам освіти, які вчинили, стали свідками або постраждали від булінгу та харасменту;
- контролює облік випадків та оформлення відповідної документації (заяв, протоколів комісії з профілактики правопорушень);
- бере участь у засіданнях Комісії з профілактики правопорушень серед здобувачів позашкільної освіти Центру дитячої та юнацької творчості м. Черкаси (далі – Комісія ЦДЮТ) для розгляду випадків булінгу, мобінгу, кібербулінгу і харасменту, яка за результатами проведеного розслідування вживає відповідних заходів;
- забезпечує реалізацію просвітницького напрямку всіх учасників освітнього процесу шляхом організації тематичних заходів, консультацій та з метою набуття навичок толерантної ненасильницької поведінки спілкування та взаємодії;
- забезпечує прозорість та інформаційну відкритість шляхом формування та оприлюднення на веб-сайті результатів роботи комісії з профілактики правопорушень;
- контролює розміщення на інформаційних стендах інформації та нормативно-правових актів з питань протидії булінгу, мобінгу, кібербулінгу, харасменту;
- розробляє план заходів, спрямованих на запобігання та протидію булінгу, мобінгу, кібербулінгу, харасменту;
- визначає порядок розгляду заяв про випадки булінгу, мобінгу, кібербулінгу, харасменту в ЦДЮТ;
- визначає заходи реагування на доведені випадки булінгу, мобінгу, кібербулінгу, харасменту в ЦДЮТ та відповідальність причетних до них осіб;
- повідомляє підрозділи Національної поліції України, Департамент кіберполіції про випадки булінгу, мобінгу, кібербулінгу, харасменту в ЦДЮТ.

4.3. Практичний психолог:

- здійснює просвітницьку роботу серед здобувачів освіти щодо попередження насильства шляхом проведення тематичних заходів: лекцій, круглих столів, бесід, диспутів, годин корпоративної культури, кінолекторіїв, організації консультацій практичного психолога;
- забезпечує виконання заходів щодо надання соціальних та психолого-педагогічних послуг здобувачам освіти, які вчинили, стали свідками або постраждали від булінгу, мобінгу, кібербулінгу, харасменту;
- веде облік випадків булінгу, мобінгу, кібербулінгу, харасменту та оформлення відповідної документації;
- формує навички толерантної та ненасильницької поведінки спілкування та взаємодії.

4.4. Завідувачі відділів, педагогічні працівники:

- формують у здобувачів освіти правосвідомість і правову поведінку, відповідальність за своє життя, самостійності та прагнення до самореалізації;

- забезпечують здобувачам освіти захист під час освітнього процесу та в позанавчальний час від будь яких форм насильства та експлуатації, в тому числі булінгу, мобінгу, кібербулінгу, харасменту за будь-якою ознакою, що завдають шкоди здоров'ю та психологічному стану;

- повідомляють Комісію ЦДЮТ про факти булінгу, мобінгу, кібербулінгу, харасменту стосовно здобувачів освіти, педагогічних працівників та інших осіб, які залучаються до освітнього процесу, свідком яких вони були особисто або про які отримали достовірну інформацію від інших осіб;

- сприяють Комісії ЦДЮТ у проведенні розслідування щодо випадків булінгу, мобінгу, кібербулінгу, харасменту та виконують її рішення і рекомендації.

4.5. Комісія з профілактики правопорушень серед здобувачів позашкільної освіти Центру дитячої та юнацької творчості м. Черкаси:

- скликається для прийняття рішення за результатами розслідування про факти булінгу, мобінгу, кібербулінгу, харасменту;

- ініціює проведення в навчально-наукових структурних підрозділах закладу профілактичних заходів із протидії булінгу, мобінгу, кібербулінгу, харасменту та сприяє створенню відповідного середовища для боротьби з негативними соціально-педагогічними наслідками цих явищ через своєчасне попередження відхилень в особистісному розвитку, міжособистісних стосунках, запобігання конфліктним ситуаціям в освітньому процесі, попередження наркоманії, алкоголізму, расової і соціальної нетерпимості;

- Комісія ЦДЮТ має право залучати зовнішніх експертів, юристів до розгляду справи, а також представників Національної поліції України.

5. Порядок подання та розгляду заяв про випадки булінгу, мобінгу, кібербулінгу, харасменту

5.1. Учасники освітнього процесу подають заяву на ім'я директора про випадок булінгу, мобінгу, кібербулінгу, харасменту стосовно будь-якого учасника освітнього процесу.

5.2. Комісія ЦДЮТ розглядає заяву не пізніше як через п'ять робочих днів з дати подання та ухвалює рішення щодо проведення розслідування.

5.3. Комісія ЦДЮТ проводить повне та неупереджене розслідування випадків булінгу, мобінгу, кібербулінгу, харасменту із залученням учасників (жертви, агресора, свідків).

5.4. Комісія за результатами розслідування приймає відповідне рішення, що підтверджується протоколом, та вживає необхідних заходів.

6. Порядок реагування на доведені випадки булінгу, мобінгу, кібербулінгу, харасменту

6.1. Заступники директора з навчально-виховної роботи відповідно до чинного законодавства та в межах повноважень здійснюють контроль за проведенням просвітницької роботи серед здобувачів освіти щодо запобігання та протидії булінгу, мобінгу, кібербулінгу, харасменту.

6.2. Практичний психолог закладу надає психолого-педагогічну допомогу здобувачам освіти, які вчинили булінгу, мобінгу, кібербулінгу, харасмент або стали його свідками, чи постраждали від нього.

6.3. У разі підтвердження факту вчинення повторного булінгу, мобінгу, кібербулінгу, харасменту за результатами розслідування та висновків Комісії ЦДЮТ повідомляє про це підрозділи Національної поліції України.

7. Очікувані результати

7.1. Упровадження Положення про запобігання та протидію булінгу, мобінгу, кібербулінгу, харасменту Центру дитячої та юнацької творчості м. Черкаси має навчити:

- поважати гідність, права, свободи та інтереси всіх учасників освітнього процесу в ЦДЮТ, які не суперечать чинному законодавству;

- дотримуватись етичних норм, моральних принципів, відповідально та дбайливо ставитись до власного психологічного здоров'я і психологічного здоров'я оточуючих;

- формувати в колективі ЦДЮТ навички здорового способу життя;

- формувати у здобувачів позашкільної освіти культуру діалогу, культуру життя у взаєморозумінні та злагоді між етнічними, національними групами, представниками різних політичних і релігійних поглядів та культурних традицій, різного соціального походження, сімейного та майнового стану;

- повідомляти адміністрацію ЦДЮТ про факти булінгу, мобінгу, кібербулінгу, харасменту стосовно здобувачів освіти, працівників та інших осіб, які залучаються до освітнього процесу, свідком яких вони були особисто або про які отримали достовірну інформацію від інших осіб;

- бути правдивими, справедливими, патріотичними, гуманістичними, толерантними, особистим прикладом утверджувати повагу до суспільної моралі та суспільних цінностей.

7.2. Після затвердження Положення про запобігання та протидію булінгу, мобінгу, кібербулінгу, харасменту в Центрі дитячої та юнацької творчості м. Черкаси впродовж місяця вносяться необхідні зміни до нормативних документів закладу.

8. Тезаурус

8.1. **Булінг** – цькування учасника освітнього процесу, тобто діяння учасників освітнього процесу, які полягають у психологічному, фізичному, економічному, сексуальному насильстві, у тому числі із застосуванням засобів електронних комунікацій, що вчиняються стосовно інших учасників освітнього процесу, внаслідок чого могла бути чи була заподіяна шкода психічному або фізичному здоров'ю потерпілого.

Типовими ознаками булінгу є:

- систематичність (повторюваність) діяння;

- наявність сторін: 1) кривдник (булер), 2) потерпілий (жертва булінгу), 3) спостерігачі (свідки за наявності);

- дії або бездіяльність кривдника, наслідком яких є заподіяння психічної

та/або фізичної шкоди приниження, тривога;

- підпорядкування потерпілого інтересам кривдника та/або спричинення соціальної ізоляції потерпілого.

8.2. Мобінг (з англійської – банда) - це колективне систематичне знущання, регулярне цькування, спрямоване на професійну дискредитацію колеги по роботі, навчанню.

Мета мобінгу – спричинити соціальну ізоляцію, зробити жертву вигнанцем, ізолювати її від колективу, створити атмосферу психологічного дискомфорту і таким чином витіснити, змусити звільнитися, нагнати страху іншим, підкреслити свою владу, значущість, створити «авторитет» в очах у співробітників і якісно виділитись на фоні жертви, насолоджуватися її стражданнями.

Мобінг реалізується групою осіб, яка узгодженими діями, регулярно за допомогою зачіпок, підстав, принизливої критики, зневаги, прискіпливого формалізму, підтасовок, утиску прав, засобом наклепів, доносів, мовних образ, що супроводжуються інтригами, сарказмом, лицемірством, вербальною агресією, інсинуаціями, психологічними знущаннями, принизливими жартами, образами, досягає соціальної ізоляції жертви. У 50% випадків мобінгу ініціатором цькування виступає керівництво.

8.3. Кібербулінг – або інтернет-мобінг, або електронний булінг – це форма агресії, яка набула поширення з появою мобільних телефонів та Інтернету. «Зброєю» кібербулера стають соціальні мережі, форуми, чати, мобільні додатки тощо. Будь-які її форми мають на меті дошкулити, нашкодити чи принизити людину віртуально дистанційно, без фізичного насильства.

Мета кібербулінгу – навмисна провокація чи залякування задля одержання влади над людиною та психологічної насолоди від її страждань. Люди, які стали об'єктом нападок, атак через комунікацію на інтернет-ресурсах чи в соціальних мережах, переживають ті самі негативні емоції та впадають у ті самі хворобливі стани, які раніше були притаманні лише реальній взаємодії.

До різновиду кібербулінгу належать:

- *флейм* (інтернет-сварка, коли учасники дискусії відходять від основної теми обговорення і переходять на взаємні образи і нападки);

- *тролінг* (постинг завідомо провокаційних повідомлень).

8.4. Харасмент - домагання, примушення, знущання, шантаж, погроза, психологічна травля, що ображає та принижує честь, гідність, самоповагу іншої людини, викликає відчуття нікчемності.

До харасменту відносять:

1) сексуальні домагання, примушення на роботі чи під час навчання (специфічні жарти, жести, сексуальні натяки, торкання, соромницькі анекдоти, непристойні пропозиції);

2) насміхання, небажані зауваження, жести, міміку або жарти з приводу раси, національності, релігії, статі, віку, інвалідності, висміювання сексуальної орієнтації, сімейного стану та інших ознак, які можуть стати приводом для дискримінації;

3) шантаж, погрози, залякування з приводу раси, національності, релігії, статі, інвалідності, хобі, професії, соціальної культури, зовнішнього вигляду та інше, таке як, небажані фізичні контакти (поплескування, пощипування тощо), що дошкуляє, принижує, викликає відчуття нікчемності.

Головні ознаки харасменту:

1) суб'єкт та адресат харасменту знаходяться в ієрархічній залежності: начальник – підлеглий, викладач – здобувач позашкільної освіти, коуч – слухач, тренер – спортсмен, педагог – вихованець;

2) суб'єкт, що застосовує харасмент, завжди порушує особисті (психологічні, фізичні) кордони адресата;

3) харасмент відбувається за умов: а) відсутності свідків; б) близькості з адресатом.

СХАВЛЕНО педагогічною радою

від 19.09.2023 р. Протокол №2